
ІСТОРІЯ БУКОВИНИ ТА ПІВНІЧНОЇ БЕССАРАБІЇ (ХОТИНЩИНИ)

УДК 94 (477.85)«1340/1538»

Олексій БАЛУХ
(Чернівці)

БУКОВИНА У СКЛАДІ МОЛДАВСЬКОЇ ДЕРЖАВИ У 40-Х РОКАХ XIV – ПЕРШІЙ ТРЕТИНИ XVI СТ.: ІСТОРІОГРАФІЯ ПИТАННЯ

У статті зроблено комплексний аналіз монографічної літератури з воєнно-політичної історії Північної Буковини у складі Молдавської держави, молдавсько-польські відносини щодо буковинських земель.

Ключові слова: Північна Буковина, Молдавська держава, воєнно-політичні відносини, Польща, Австрія.

Початки і розвиток Молдавської держави, взаємовідносини її з сусідніми країнами у контексті історії Північної Буковини у середині XIV – першій третині XVI ст. стали в тій чи іншій мірі об'єктом спеціальних наукових досліджень лише у другій половині XIX ст., хоча окремі розвідки проводилися вже у працях істориків другої половини XVIII – початку XIX ст. Однак українсько-молдавські відносини означеного періоду ще маловивчені. Крім статей або окремих розділів колективних монографій загального характеру з історії України, Молдавії, Румунії, Польщі, спеціальної праці, яка в комплексі охоплювала б усі аспекти цієї проблеми, практично немає. Розкрити і показати ці відносини на достовірних джерелах – завдання істориків. Їхнє вивчення представляє передусім значний науковий інтерес і має також певну суспільну вагу. Все це разом актуалізує окреслену проблематику дослідження. При огляді проблеми використовувався хронологічний і частково проблемний принципи.

Мета розвідки полягає у комплексному аналізі джерел і монографічної літератури щодо воєнно-політичного становища буковинських земель у період з 40-х рр. XIV – до першої третини XVI ст.

Реалізація мети дослідження зумовлює розв'язання таких **завдань**:

1. Охарактеризувати стан наукової розробки проблеми австрійськими та німецькими дослідниками наприкінці XVIII – у XIX ст.;

2. Висвітлити внесок українських науковців у вивчення деяких питань польсько-молдавських військово-політичних відносин у контексті історії Буковини наприкінці XIX – на початку XX ст.;

3. Проаналізувати вивчення відносин між Польським королівством та Молдавською державою, а

разом з нею і її північними волостями, польськими медієвістами та румунською історіографією у другій половині XIX ст. – у другій половині XX ст.

Фахові дослідження воєнно-політичної історії Буковини були започатковані австрійськими дослідниками. Це диктувалося політикою Габсбурзької монархії у Карпатсько-Дунайських землях, особливо після включення до її складу Східної Галичини у 1772 р. Претендуючи таким чином на оволодіння північними районами Молдавської держави (Буковиною та частиною Хотинщини), правителі Австрії потребували певних історичних обґрунтувань такого кроку. З цією метою президент Надвірної військової ради у Відні граф Гадік у 1773 р. доручив полковнику Й.Т.Зегеру фон Дуренбергу зібрати історичні матеріали про область, яку планувалося приєднати, саме в контексті історії польсько-молдавських військово-політичних відносин. Офіцер виконав це завдання і 8 лютого 1774 р. направив Гадіку об'ємну доповідну записку, в якій досить докладно виклав історію взаємовідносин між правителями Молдавії, Польщі, Угорщини з точки зору колишньої державної приналежності територій, що цікавили Відень¹.

Зокрема, Зегер вважав, що у 1415 р., коли молдавський господар Олександр I Добрий склав у Снятині присягу на вірність польському королю Владиславу II Ягеллі, останній передав йому у заставу Покутську землю за певну суму грошей і «навіть відступив йому деякі дистрикти (райони), які насправді перед тим належали до Покуття, і котрі, як далі йтиметься, повинні були б бути Чернівецьким, Хотинським, Сучавським, Сороцьким і Нямецьким дистриктом»². Таким чином, Зегер поставив собі за мету довести, що ледь не половина молдавської землі була частиною Покуття, яке, у свою чергу, належало до Галичини, що перебувала у складі Польщі. Він навів чимало фактів про перебування польських військ на території Буковини і в Молдавії, з чого зробив висновок, що північна частина Молдавії перебувала під владою Польщі. З наукової точки зору аргументація Зегера не витримує серйозної критики. Адже він підбирав і інтерпретував історичні факти таким чином, щоб майбутня окупація Буковини Австрією, яка видавала себе за правонаступницю Польщі в Галичині, виглядала історично виправданою.

Незабаром минуле Галичини і Молдавії зацікавило академічних учених в Австрії та Німеччині, зокрема, Й.Х.Енгеля, який написав кількатомну роботу «Історія Молдавії і Валахії»³. Один із розділів цієї монографії він присвятив пізньосередньо-

вічній Молдавії, висвітливши період з 1359 по 1526 рр. Найбільше Й.Х.Енгеля цікавили факти, які свідчили про залежність Молдавської держави від Угорщини чи Польщі.

Пізніше до цієї теми звертався також німецький історик І.Ф.Райгебаур⁴. Окресливши географічне розташування Молдавії та початкові етапи її історії, вчений згадав і про встановлення союзних відносин між польським королем Владиславом II і молдавським господарем Петру I Мушатом, але помилково датував укладення цього союзу 1384 роком⁵. Він навіть деякі дані про торгівлю, торговельні шляхи та грошову систему Молдавії. Інший німецький історик Р.Рьослер займався вивченням початків Молдавської держави і приділив певну увагу її взаємовідносинам із сусідніми країнами, зокрема Польщею⁶.

У зв'язку з історією середньовічної Буковини та Чернівців до питань польсько-молдавських взаємин у військово-політичній сфері зверталися австрійські дослідники, які працювали у столиці краю м. Чернівцях: Ф.А.Віккенгаузер⁷, Д.Ончул⁸, Р.Ф.Кайндль⁹ та інші. Їхні праці нерівнозначні за глибиною й аналітичністю. Якщо Ф.А.Віккенгаузер лише переказував зміст джерел, причому не завжди точно й послідовно, то Д.Ончул і Р.Ф.Кайндль старалися їх аналізувати і піддавали науковій критиці. Це дозволило, наприклад, уточнити рік видання торговельного привілею Олександра I Доброго львівським купцям. Зокрема, Р.Ф.Кайндль довів, що документ відноситься до 1408 р., а не до 1407 р.¹⁰. Проте і цей дослідник не завжди виявляв належне критичне ставлення до окремих джерел. Зокрема, він вважав, що польський король Казимир III, прогнавши близько 1350 р. татар із Середнього Подністров'я, встановив свою владу над північною частиною Буковини і збудував Цецинську фортецю¹¹. Це твердження ґрунтувалося на уривку з твору Я.Длугоша, який у зв'язку з польсько-литовськими суперечками через Подільську землю відтворив дебати на сеймі 1448 р., в тому числі заяву польської шляхти, що, мовляв, ще король Казимир III Великий прогнав татарів з Поділля і збудував там Кам'янець, Хотин, Цецин, Бакоту та інші фортеці¹².

Проте достеменно відомо, що визволителями Подільської землі від татарів були литовські князі Коріятовичі, які й відбудували замки у Кам'янці, Бакоті та інші й володіли ними до 1393 р. Отже, у заяві 1448 р. Казимиру III було приписано чужі заслуги, що змушує сумніватися й у правдивості повідомлення про будівництво ним фортеці у Хотині та Цецині, які взагалі не відносилися до Поділля. Окрім того, твердження Р.Ф.Кайндля про встановлення влади польського короля над північною частиною Буковини суперечить іншому повідомленню того ж Я.Длугоша про похід поляків на Шипинську землю, де вони зазнали важкої поразки від молдавського війська у битві «за Плони-

ни». Хроніст називає цю землю «ворожою», куди польські рицарі вступили, перейшовши «кордон». Але якби король Польщі захопив цю територію близько 1350 р., то в 1367 р. вона не могла б бути ворожою щодо Польщі, не було б кордону і т.д. Таким чином, праці Р.Ф.Кайндля й інших згаданих істориків вимагають критичного ставлення щодо висвітлення у них конкретних моментів військово-політичної історії Буковини досліджуваного періоду.

На початку ХХ ст. цю проблематику фахово розробив вихованець, а потім і доцент Чернівецького університету Іон Ністор, який написав спеціальні роботи про молдавські претензії на Покуття наприкінці XIV – у першій половині XVI ст.¹³ Вчений загострив увагу на питанні, яке упродовж тривалого часу періодично вносило серйозний дисонанс у відносини між Польщею і Молдавією, інколи призводило до збройних конфліктів. Роботи Я.І.Ністора написані із залученням архівних матеріалів.

З австрійською історіографією був тісно пов'язаний румунський історик і джерелознавець Є.Гурмузакі. Він вивчав ранню історію Молдавської держави і зосереджував головну увагу саме на зовнішньополітичних аспектах її утворення та розвитку¹⁴. Однією з головних передумов цього процесу дослідник вважав вигнання «азійських орд» з території Молдавії військами Угорщини та Польщі¹⁵. Пізніше ці королівства намагалися узалежнити малу і слабку країну різноманітними засобами.

Інший відомий румунський історик Н.Йорга поглибив вивчення боротьби Угорщини та Польщі за вплив на Молдавську державу, а також прослідкував династичні зв'язки його правителів з правлячими домами цих королівств¹⁶. До речі, вчений слушно заперечував реалізацію польсько-молдавської угоди 1388 р. про заставу Покуття разом з Галичем, натомість вважав, що господар Молдавії «Петро отримав з того боку «старої границі» своєї країни Шипинський район (в іншому місці Н.Йорга називає його Шипинською землею, Szipenikes Land. – О.Б.), який з його «городами», під котрими малися на увазі Цецин (поблизу теперішніх Чернівців) і Хмелів, можливо, також Хотин, було перетворено в староство на польський зразок; польські митники тепер чекали на купців у Коломиї – столиці Покутської землі, а старі прикордонні ярмарки було перенесено з Ботошан у Шипинці і сусіднє село Ленківці»¹⁷. Історик приділив увагу й іншим польсько-молдавським угодам, договору між Угорщиною і Польщею 1412 р. про можливий поділ Молдавської держави¹⁸ тощо. Загалом, дослідження Н.Йорги стали значним внеском у вивчення міжнародного становища як Молдавії, так і північномолдавських (українських) земель за доби пізнього Середньовіччя.

У другій половині ХІХ ст. дослідженням зазначеної проблематики активно зайнялися польські

вчені. Перше узагальнююче, хоча значною мірою компілятивне, опрацювання історії Дунайських князівств, видрукуване у 1861 р. польською мовою, належало перу Л.Рогальського¹⁹. Він користувався публікаціями М.Когельнічану, декількох французьких авторів, а також книгою російського історика С.Н.Палаузова, до речі, теж компілятивною²⁰. Нині єдину цінність праці Л.Рогальського представляє лише додаток, у якому вміщено низку уривків з польських і татарських хронік, що стосувалися політики Польщі щодо Молдавії і Валахії у XV – XVII ст.

Першим дослідником молдавсько-польських військово-політичних відносин був Ю.Немчевський, який на основі вивчення ряду документів і хронік висвітлив початки й еволюцію сюзеренітету Польщі над Молдавією²¹. Більшою ґрунтовністю і глибиною відзначилася видрукувана у 1878 р. праця А.Яблоновського, яка являла собою об'ємний вступ до публікації численних архівних актів і матеріалів дипломатичного листування, що відобразили молдавську політику Польщі в період правління Ягеллонської династії²².

Тривалий час це дослідження залишалося найбільш повним з точки зору висвітлення даної проблематики, тому польські науковці займалися у наступні десятиліття вивченням переважно часткових питань або окремих періодів історії польсько-молдавських відносин. Багато в цьому відношенні зробив А.Чоловський, автор декількох ґрунтовних праць, видрукуваних у польськомовному львівському журналі «Квартальник історичний»²³. У науковій бібліотеці ЧНУ вони представлені окремими відбитками. А.Чоловський ретельно проаналізував повідомлення джерел про взаємини Польщі та Молдавії в другій половині XIV – на початку XV ст., взявши до уваги спостереження і висновки інших науковців, зокрема Д.Ончула²⁴.

Дослідником історії Молдавії і польсько-молдавських відносин, зокрема на прикордонні, був також А.Моргенбессер, який від середини XIX ст. жив і працював як нотаріус у Чернівцях, де став одним із провідних діячів буковинської полонії. З його численних праць з цієї тематики особливий інтерес представляє узагальнююча монографія, рукопис якої з 1885 р. зберігався у бібліотеці закладу імені Оссолінських у Львові і був видрукуваний коштом автора лише у 1892 р.²⁵ А.Моргенбессеру притаманні спостережливість і неупередженість у підході до історичного матеріалу, у тому числі й щодо політики Польщі стосовно Молдавської держави.

Наприкінці XIX – на початку XX ст. певний внесок у вивчення деяких питань польсько-молдавських військово-політичних відносин у контексті історії Буковини зробили й українські науковці, передусім, це М.Грушевський та його учні. В «Історії України-Руси» наведено цілу низку відомостей з досліджуваного питання, переважно у зв'язку з подіями на Поділлі та діяльністю литовського

князя Свидригайла наприкінці XIV – і в першій половині XV ст.²⁶. Окрім того, М.Грушевський досить детально висвітлив розвиток торгівлі між українськими містами, що перебували під владою Польщі, Молдавії і Північно-Західним Причорномор'ям²⁷.

Учень М.Грушевського М.Кордуба, який жив і працював у Чернівцях, спеціально вивчав проблему формування кордону між Польщею та Молдавською державою на буковинсько-покутській ділянці²⁸. Щоправда, він припустився деяких неточностей, тому що, по-перше, неправильно розтлумачив назви деяких сіл і, по-друге, не взяв до уваги ту обставину, що на території Буковини ряд населених пунктів мали однакові назви, зокрема, було по два села, що називалися Вашківці, Замостя, Банилів, три – Калинівки тощо. Через це науковець, втім, як і Я.І.Ністор, не зовсім точно відтворив проходження лінії молдавсько-польського кордону в другій половині XIV – першій половині XV ст. Також окремі факти з історії польсько-молдавських відносин навів М.Кордуба у книзі про минуле Буковини²⁹.

У 20–30-х роках XX ст. вивчення відносин між Польським королівством та Молдавською державою, а разом з нею і її північними волостями продовжували, передусім, польські медієвісти О.Гурка, Ф.Паппі³⁰ та ін., однак їхня увага була сконцентрована, головним чином, на подіях другої половини XV – першої половини XVI ст.

Що стосується румунської історіографії міжвоєнного періоду, то історією Шипинської землі займався Т.Балан³¹, а деякі питання, пов'язані з правлінням господаря Олександра I Доброго, знайшли відображення у працях П.П.Панайтеску, присвячених цьому державному діячеві³². Проте найбільш продуктивним дослідником взаємин між Молдавією і сусідніми державами, зокрема Польщею, був К.Раковіца, який написав досить велику дослідницьку працю про початки сюзеренітету польських королів над Молдавією³³. Проаналізувавши цю проблему, вчений дійшов висновку, що між двома державами у формі феодального сюзеренітету існував військово-політичний союз, вигідний і сильнішому, і слабшому партнерам. Аналітична праця К.Раковіци не втратила своєї наукової актуальності до сьогодні.

У другій половині XX ст. вивчення історії польсько-молдавських військово-політичних відносин на монографічному рівні займалися науковці Польщі, Румунії та Молдови. Українські вчені досліджували цю проблему переважно у контексті соціально-економічної та суспільно-політичної історії Буковини, Хотинщини, Покуття, Поділля тощо.

Одним з провідних фахівців з означеної проблематики був польський вчений З.Спєральський, який опублікував низку праць з історії військових конфліктів і контактів між Польщею і Молдавською державою³⁴, у тому числі монографію «Мол-

давські авантюри»³⁵, яку нещодавно було перевидано в Республіці Молдова російською мовою³⁶. Варто зазначити, що автор вжив термін «авантюри» у його середньовічному значенні – як певні дії, що проводилися за приватною ініціативою, так би мовити, на власний страх і ризик. Адже найбільше уваги З.Сперальський приділив польсько-молдавським взаємовідносинам XVI – XVII ст., коли політика Польщі щодо Молдавії втратила послідовність і мали місце численні втручання у молдавські справи польських магнатів. Проте перші прояви таких «авантур» простежувалися уже з середини XV ст., привід до чого давали самі господарі Молдавії, тому що постійно зверталися по військову допомогу до польських магнатів, зокрема Бучацьких, які володіли великими помістями на Покутті та Поділлі. Незважаючи на значний внесок З.Сперальського у вивчення цієї проблеми, нині чимало висловлених ним положень піддаються справедливій критиці з боку самих же польських дослідників. І все ж праці цього науковця і досі не втратили свого пізнавального значення.

Інші польські науковці теж зверталися до теми польсько-молдавських військово-політичних відносин, хоча й у різних контекстах. Зокрема, відомий фахівець з історії Великої війни 1409–1411 рр. між Польщею і Німецьким орденом у Пруссії С.М.Кучинський детально висвітлює питання про зобов'язання Молдавії надавати збройну допомогу Польщі в її боротьбі проти хрестоносців і про участь молдавського заgonу (русько-молдавського) в Грюнвальдській битві 1410 року³⁷. Вчений аргументовано піддав критиці твердження П.П.Панаїтеску³⁸ та інших, які заперечували факт перебування русько-молдавського контингенту у польсько-литовському війську під час Грюнвальдської битви. Свої міркування на цей рахунок С.М.Кучинський виклав у додатку до третього – п'ятого видань книги (перше побачило світ лише у 1955 році). До вивчення початків польсько-молдавських відносин з нових сучасних позицій звертався також польський історик Є.Сперка³⁹.

Однак узагальнена праця з цієї проблеми належить перу познанської дослідниці І.Чаманської, яка видала монографію, присвячену взаємовідносинам Молдавії та Валахії з Польщею, Угорщиною і Туреччиною у XIV–XV ст.⁴⁰. Звичайно, головну увагу в книзі приділено саме польсько-молдавським військово-політичним відносинам, які були визначальними у зовнішній політиці Молдавської держави зазначеного періоду, а також є чимало фактів з історії Буковини. І.Чаманська переглянула оригінали 104-х актів, які стосувалися взаємовідносин між Польщею і Молдавією, у Головному архіві давніх актів у Варшаві, завдяки чому в ряді випадків змогла уточнити датування деяких документів, точніше прочитати окремі фрази, які містять характерне середньовічне скорочення тощо. На відміну від З.Сперальського, який висував чи-

мало гіпотетичних тверджень, не опертих на джерела, І.Чаманська надзвичайно ретельно обґрунтовує свої висновки, врахувавши як джерельний матеріал, так і позиції попередників. З огляду на це її погляди на початки і розвиток польсько-молдавських відносин дуже добре обґрунтовані і не викликають заперечень. Водночас І.Чаманська приділила недостатньо уваги питанням формування польсько-молдавського прикордоння, проблемам Шипинської землі, яка в світлі міждержавних договорів виступала на певному етапі як окремий предмет переговорів та угод, розвитку торговельних зв'язків тощо. Незважаючи на це, працю згаданої дослідниці слід вважати останнім словом, причому вагомим і фундаментальним, у вивченні взаємовідносин Польщі та Молдавії у другій половині XIV – на початку XVI ст.

При написанні даної роботи було також використано узагальнюючі праці польського історика Є.Вирозумського⁴¹, який, висвітлюючи історію середньовічної Польщі, теж звертався до початків і найбільш важливих моментів польсько-молдавських прикордонних відносин, що зачіпало й територію північних волостей Молдавії.

Висновок. Історіографічний аналіз свідчить про відсутність комплексних узагальнюючих робіт з досліджуваної проблеми, що і дозволяє зробити висновок про важливість і перспективність вивчення військово-політичних відносин на Буковині у 40-х рр. XIV – 30-х рр. XVI ст.

¹ Seeger an Hadik. Warschau, den 8. Februar 1774 // Werenka D. Bukowinas Entstehen und Aufblühen. Maria Theresias Zeit. Nach Actenaus Archiven. – Wien: Hölder, 1892. Th. 1: 1772 – Juni 1775. – 1892. – S. 72 – 87.

² Там само. – S. 73.

³ Engel J.Ch. Geschichte der Moldau und Walachen / J.Engel. – Halle: Gebauer, 1804. – T. 1. – 362 S.

⁴ Reigebaur I.F. Beschreibung der Moldau und Walachej / I.Reigebaur. – Breslau: Verlag von Joh. Urban Kern, 1854. – 386 S.

⁵ Там само. – S. 56.

⁶ Roesler R. Romänische Studien: Untersuchungen zur älteren Geschichte Romäniens / R.Roesler. – Leipzig: Verlag von Duncker und Humblot, 1871. – 363 S.

⁷ Wickenhauser F.A. Bochetin, oder Geschichte der Stadt Cernowitz und ihrer Umgegend / F.Wickenhauser. – Wien: L.W. Seidel & Sohn, 1874. – 1. Heft. – 121 S.; Він же. Molda, oder Beitrage zur Geschichte der Moldau und Bukowina / F.Wickenhauser. – Czernowitz: Eckhardt, 1881. – Bd. 1. – 274 S.

⁸ Onciul D. Zur Geschichte der Bukowina / D.Onciul. – Czernowitz: Czopp, 1887. – 29 S.

⁹ Kaindl R.F. Geschichte der Bukowina / R.Kaindl. – 2., vollständig umgearb. Aufl. – Czernowitz: H. Pardini, 1903. – 2. Abschnitt. – IV, 116 S.; Він же. Geschichte von Czernowitz von den ältesten Zeiten bis zur Gegenwart / R.Kaindl. – Czernowitz: H.Pardini, 1908. – 232 S.; Він же. Geschichte von Czernowitz von den ältesten Zeiten bis zur Gegenwart = Історія Чернівців від найдавніших часів до сьогодення / Пер. з нім. В. Ю. Іванюка. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 329 с.

- ¹⁰ Kaindl R.F. Geschichte von Czernowitz von den ältesten Zeiten bis zur Gegenwart / R.Kaindl. – Czernowitz: H.Pardini, 1908. – S. 7, 211.
- ¹¹ Там само. – С. 5.
- ¹² Там само. – С. 211.
- ¹³ Nistor J.J. Die moldauischen Ansprüche auf Pokutien / J.Nistor. – Wien: Hölder, 1910. – 182 S.; Він же. Die auswärtigen Handelsbeziehungen der Moldau im XIV., XV. und XVI. Jahrhundert / J.Nistor. – Gotha: Perthes, 1911. – 240 S.; Він же. Handel und Wandel in der Moldau bis zum Ende des 16. Jahrhunderts / J.Nistor. – Czernowitz: H. Pardini, 1912. – 200 S.
- ¹⁴ Hurmuzaki E. Fragmente zur Geschichte der Rumänen / E.Hurmuzaki. – București: Socecu, Sander, Teglu, 1878. – Bd. 1. – 302 S.
- ¹⁵ Там само. – С. 249.
- ¹⁶ Jorga N. Geschichte des Rumänischen Volkes im Rahmen seiner Staatsbildungen / N.Jorga. – Gotha: F.A. Perthes Aktiengesellschaft, 1905. – Bd. 1. – 402 S.
- ¹⁷ Там само. – С. 286.
- ¹⁸ Там само. – С. 287 – 289, 309 – 312.
- ¹⁹ Rogalski L. Dzieję książstw naddunajskich, to jest Multan i Wołoszczyzny / L.Rogalski. – Warszawa: Nakładem i drukiem S. Orgelbranda, 1861. – 689 S.
- ²⁰ Палаузов С.Н. Румынские государства Валахия и Молдавия в историко-политическом отношении / С.Палаузов. – СПб., 1859. – 296 с.
- ²¹ Niemczewski J. Untersuchung des polnischen Oberhoheitsrechtes über die Moldau / J.Niemczewski. – Leipzig: Verlag von Duncker und Humblot, 1872. – 178 S.
- ²² Sprawy wołoskie za Jagiellonów: Akta i listy / [Wyd. A.Jabłonowski]. – Warszawa, 1878. – 163 s.
- ²³ Czolowski A. Początki Moldawii i wyprawa Kazimierza Wielkiego r. 1359 / A.Czolowski. – Lwów, 1890. – 30 s.; *Âfi  l.* Sprawy wołoskie w Polsce do r. 1412 / A.Czolowski. – Lwów, 1891. – 32 s.
- ²⁴ Onciul D. Zur Geschichte der Bukowina / D.Onciul. – Czernowitz: Czopp, 1887. – 29 S.
- ²⁵ Morgenbesser A. Przyczynek do dziejów Mołdawii od zalożenia państwa aż do wygasnięcia dynastii Dragosza / A.Morgenbesser. – Lwów: Nakładem autora, 1892. – VII, 176 s.
- ²⁶ Грушевський М.С. Історія України – Руси: В 11 т., 12 кн. / Михайло Грушевський / Редкол.: П.С. Сохань (голова) та ін. – К.: Наук. думка, 1993. – Т.4. – С. 171, 198, 200, 210 – 213, 215, 226.
- ²⁷ Він же. Історія України – Руси: В 11 т., 12 кн. / Михайло Грушевський / Редкол.: П.С. Сохань (голова) та ін. – К.: Наук. думка, 1994. – Т.6. – С. 37 – 38, 57 – 64, 72, 607.
- ²⁸ Кордуба М. Молдавсько-польська границя на Покутю до смерті Стефана Великого / Мирон Кордуба // Науковий збірник присвячений професорови Михайлови Грушевському. – Львів, 1906. – С. 158 – 184.
- ²⁹ Він же. Ілюстрована історія Буковини / Мирон Кордуба. – Чернівці, 1906. – 87 с.
- ³⁰ Papee F. Jan Olbracht / F.Papee. – Wyd. 2-іe. – Kraków: Universitas, 1999. – 243 s.
- ³¹ Balan Th. Tezaurul dela Lehaceni / Theodor Balan // Codrul Cosminului (1936 – 1939). – Cernauti, 1940. – Т.Х. – P. 507 – 508.
- ³² Panaitescu P.P. Alexandru cel Bun la cinci sute de ani dela moarte lui / P.Panaitescu. – București: Min. Instrucției cultelor și artelor, 1932. – 60 p.; Він же. Lupta comuna a Moldovei și Poloniei împotriva cavalerilor teutoni / P.Panaitescu // Romanoslavica. – București, 1960. – Vol. V. – P. 225 – 238.
- ³³ Racovița C. Începuturile suzerenității polone asupra Moldovei (1387 – 1432) / C.Racovița // Revista istorică română. – București, 1940. – Т. X. – P. 237 – 332.
- ³⁴ Spірalski Z. W sprawie rzekomej wyprawy Kazimierza Wielkiego do Mołdawii / Zdzisław Spірalski // Przegląd Historyczny. – Warszawa, 1961. – Т. 52. – S. 149 – 152.; *Âfi  l.* W sprawie udziału Moldawian w bitwie pod Grunwaldem / Zdzisław Spірalski // Zapiski Historyczne. – Toruń, 1964. – Т. XX_X. – Z. 4. – S. 7 – 14.; Він же. Z dziejów wojen polsko-mołdawskich. Sprawa pokucka do wstąpienia na tron Zygmunta I / Zdzisław Spірalski // Studia i Materiały do Historii Wojskowej. – Warszawa, 1965. – Т. XI. – Cz. 2. – S. 62 – 121.
- ³⁵ Spірalski Z. Awantury mołdawskie / Zdzisław Spірalski. – Warszawa: Wiedza Powszechna, 1967. – 213 s.
- ³⁶ Сперальский З. Молдавские авантюры / З.Сперальский / Пер. с польск. и примеч. Н. Малютиной-Конколь. – Бэльц: б.и., 2001. – 192 с.
- ³⁷ Kuczyński S.M. Wielka wołna z Zakonem Krzyżackim w latach 1409 – 1411 / S.Kuczyński. – Warszawa: Wyd-wo Min. Obrony Narodowej, 1987. – 685 s., 12 map.
- ³⁸ Panaitescu P.P. Alexandru cel Bun la cinci sute de ani dela moarte lui / P.Panaitescu. – București: Min. Instrucției cultelor și artelor, 1932. – 60 p.
- ³⁹ Sperka J. Jeszcze raz w kwestii datowania wyprawy mołdawskiej Kazimierza Wielkiego / Jerzy Sperka // Studia Historyczne. – Warszawa, 1991. – R. 34. – Z. 1. – S. 125 – 132.
- ⁴⁰ Czamańska I. Mołdawia i Wołoszczyzna wobec Polski, Węgier i Turcji w XIV i XV wieku / Ilona Czamańska. – Poznań: Państw. Wyd. Naukowe. UAM, 1996. – 369 s.
- ⁴¹ Wyrozumski J. Kazimierz Wielki / Jerzy Wyrozumski. – Wyd. 2-іe. – Wrocław etc.: Ossolineum, 1982. – 259 s.; *Âfi  l.* Historia Polski do roku 1505 / Jerzy Wyrozumski. – Warszawa: Państwowe Wyd. Naukowe, 1985. – 254 s.

*Алексей БАЛУХ
(Черновцы)*

**БУКОВИНА В СОСТАВЕ
МОЛДАВСКОГО ГОСУДАРСТВА
В 40-Х ГОДАХ XIV – ПЕРВОЙ ТРЕТИ XVI ВВ.:
ИСТОРИОГРАФИЯ ВОПРОСА.**

В статье сделан комплексный анализ монографической литературы по военно-политической истории Северной Буковины в составе Молдавского государства, молдавско-польских отношениях на буковинских землях.

Ключевые слова: Северная Буковина, Молдавское государство, военно-политические отношения, Польша, Австрия.

*Aleksey BALUKH
(Chernivtsi)*

**BUKOVINA AS PART OF THE MOLDAVIAN
STATE IN 40-X YEARS XIV – THE FIRST
THIRD OF THE XVI CENTURY:
HISTORIOGRAPHY.**

The body of the article goes on to discuss a comprehensive analysis of monographic literature on military and political history of Northern Bukovina as part of the Moldavian state, Moldovan-Polish relations on land Bukovina.

Keywords: Northern Bukovina, Moldavia, the military-political relations, Poland, Austria.